

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РЕЛІГІЙНА ОРГАНІЗАЦІЯ «ВИЩИЙ ДУХОВНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ
ЗАКЛАД «ТАВРІЙСЬКИЙ ХРИСТІЯНСЬКИЙ ІНСТИТУТ»**

Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Релігієзнавство»**

Для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Спеціальність – 041 Богослов'я
Галузь знань – 04 Богослов'я

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 04 жовтня 2019 р.

Херсон 2019

1. Дані про викладача дисципліни

Прізвище, ім'я, по батькові викладача	Недзельський Костянтин Казимирович
Контактний телефон	068-805-35-40
E-mail	k.nedzelsk@gmail.com
Розклад занять	Понеділок 10:00, ауд. 4 (у розкладі можливі зміни)
Консультації	Вівторок 14:00 -15:00, ауд. 4 (у розкладі можливі зміни)

2. Анотація дисципліни

Програму навчальної дисципліни «Релігієзнавство» розроблено з урахуванням актуальних проблем державно-церковних відносин в незалежній Україні, коли нагальною стала проблема подолання негативних наслідків ганебної практики тотальної атеїзації її населення після жовтневого перевороту 1917 р. Програма спрямована на формування у здобувачів вищої богословської освіти здатності професійно оцінювати і аналізувати релігієзнавчі концепції, релігійні тексти, критичну літературу, вміння дотримуватись принципів об'єктивності, позаконфесійності та толерантності під час висвітлення питань та проблем у сфері релігії; здатність розуміти та використовувати знання про релігійні організації України та їхні зв'язки в практичній діяльності. Змістовно і методологічно в програмі враховано зрушення в сфері реформування вищої богословської освіти в посттоталітарній Україні, пошук нових моделей підготовки конкурентоспроможних фахівців, зорієнтованих на особистісно-індивідуальне навчання. Значну увагу приділено причинам виникнення релігійного модернізму – різноманітних новітніх релігійних культів: новітніх релігій (неорелігій) та новітніх релігійних течій (НРТ), а також правовому врегулюванню відносин між церквою та державою, зокрема виходячи із закону Верховної Ради України «Про свободу совісті та релігійні організації». Висвітлюється співпраця релігійних організацій з різними суспільними інститутами в сучасній Україні.

Навчальна дисципліна «Релігієзнавство» належить до нормативних дисциплін.

Пререквізити. Вивчення дисципліни передбачає попереднє засвоєння предметів «Вступ до спеціальності», «Філософія», «Історія української культури» «Старий Завіт».

Постреквізити. Основні положення навчальної дисципліни «Релігієзнавство» мають застосовуватися при вивченні дисциплін «Педагогіка», «Новий Завіт», «Конфліктологія», «Основи права», «Душеопікунство», «Християнське консультування».

3. Опис навчальної дисципліни

3.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Релігієзнавство» є розкриття основних закономірностей виникнення, функціонування та проявів релігії, сприяння на цій основі

формуванню загальної гуманітарної культури та компетентності студентів, їх готовності до професійної діяльності.

3.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Релігієзнавство» є:

- формування знань про історичні закономірності та механізми функціонування та розвитку релігії;
- розвиток умінь і навичок правильно і науково обґрунтовано пояснювати релігійні факти і явища;
- ознайомлення з основними положеннями українського законодавства про свободу совісті та релігійні організації.

3.3. Кількість кредитів – 6

3.4. Загальна кількість академічних годин (денна форма навчання/заочна) – 180/150.

3.5. Основні параметри навчальної дисципліни

Характеристика навчальної дисципліни	Нормативна
Форма навчання	Денна/заочна
Рік вивчення	Третій
Семестр	5-й
Лекції	60/12
Семінарські та практичні заняття	30/12
Самостійна робота	90/126

3.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких результатів навчання (компетентностей):

Інтегральна компетентність	Здатність використовувати отримані знання, уміння й навички для власного особистісного зростання та ефективного лідерського служіння.
Загальні компетентності	<ol style="list-style-type: none"> 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу 2. Здатність до критичного мислення 3. Здатність до самоаналізу 4. Здатність до науково обґрунтованої інтерпретації історії релігії 5. Здатність толерантного ставлення до представників різних релігій 6. Здатність самостійно працювати з літературними джерелами 7. Розуміння природи наукових знань та меж їх застосування в практиці християнського керівництва
Спеціальні (фахові,	<p><i>Знати:</i></p> <p>- Основний категорійний та понятійний апарат</p>

<p>предметні) компетентності</p>	<p>релігієзнавства;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Методологічні принципи та основні методи вивчення релігії; - Сутність, структуру, класифікацію та специфіку релігій; - Зміст, основні характеристики та умови розвитку первісних релігій; - Основні характеристики та умови розвитку національних релігій; - Основні характеристики та умови розвитку світових релігій; - Основні характеристики та умови розвитку неорерігій; - Історію релігії та церкви в Україні; - Конституційно-правові основи забезпечення свободи совісті в Україні. <p><i>Вміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Застосовувати методи релігієзнавчого дослідження для потреб самопізнання та вирішення фахових завдань; - Пояснювати сутність, зміст та специфіку різних релігій; - Розрізняти особливості конфесійної діяльності релігійних організацій .
---	--

4. Програма навчальної дисципліни

„Релігієзнавство”

Розділ 1. Вступ. Ранні та національні (етно-

державні) форми релігії

Тема 1. Класифікація форм релігії. Ранні форми релігії.

Історичний характер релігії. Критерії класифікації релігії. Причини виникнення релігійних вірувань Предмет і об'єкт історії релігії. Зміст, структура та призначення релігієзнавства. Основні теорії походження релігії. Проблеми методу релігієзнавства. Релігія як суспільний феномен. Типологія релігійних інституцій. Аксіологічний статус релігії.

Анімізм. Фетишизм. Тотемізм. Магія. Ворожба, чаклунство,

знахарство. Еротичні культи. Поховальні культи. Рільницький культ. Шаманізм. Нагуалізм. Полідемонізм. Культ родових святинь, предків, культ вождів, таємних союзів.

Тема 2. Релігії стародавнього Єгипту та Месопотамії.

Загальна характеристика релігій Стародавнього Єгипту. Типи міфів. Ритуальний міф. Міф про походження Культовий міф. Звеличувальний міф. Есхатологічний міф. Дифузія та дезінтеграція міфу. Єгипетська міфологія. Міф про Осиріса. Міфи про бога Сонця Ра. Міф про творення. Нільські міфи.

Загальний огляд релігійних систем Давнього Межиріччя. Месопотамська міфологія. Шумерські міфи. Вавилонські міфи.

Тема 3. Релігії стародавнього Ірану, Угариту, Малої Азії I Східного Середземномор'я.

Загальна характеристика угаритської міфології. Міфи про Ваала. Легенда про Керета. Легенда про Акхата. Народження світанку та сутінків(Шахар та Шалім). Міф про Нікаль і Катират . Хети. Фригійці. Сирійці і фінікійці. Халдеї.

Релігійні системи Стародавнього Ірану Культ Мітри. Зороастризм. Заратуштра. Авеста. Віровчення Зороастризму. Міфологія Зороастризму. Етика Зороастризму. Зороастрійський культ. Розквіт Зороастризму . Історична доля зороастризму . Мітраїзм. Маніхейство. Маздакізм.

Тема 4. Іудаїзм.

Загальна характеристика юдаїзму та юдейської міфології. Юдейське віровчення. Елліністичний іудаїзм. Іудейські обряди. Єврейські свята. Рабиністичний іудаїзм. Хасидизм. Сучасний іудаїзм. Священні книги іудеїв. Іудейська Біблія. Структура Біблії. Талмуд. Єврейська міфологія. Міфи про творення. Міф про Каїна та Авеля. Міф про потоп. Міф про Вавилонську башту. Міф про руйнування міст рівнини. Культові міфи. Про богоявлення на Синаї. Міф про Ісуса Новина. Міф про Скинью Заповіту. Міфи про Іллю і Єлисея. Інші апокаліптичні застосування міфу.

Тема 5. Релігії Індії, Китаю та Японії.

Загальний огляд релігійних систем Індії Індуїзм. Віровчення та основні напрями індуїзму. Вішнуїзм. Шиваїзм. Реформізм в індуїзмі. Брахманізм. Віровчення брахманізму. Брахманіський культ. Джайнізм. Сикхізм. Специфіка релігійних віровчень Китаю. Релігія в історії Китаю. Буддизм у Стародавньому Китаї. Філософські концепції конфуціанства та даосизму. Особливості релігійних систем Японії. Виникнення віровчення

синтоїзму в Японії. Буддизм в Японії.

Тема 6. Раньо-етнічні вірування Європи.

Вірування стародавніх греків та римлян. Міфологія Стародавньої Греції та Риму. Релігії давніх германців. Релігії давніх кельтів. Головні дохристиянські боги.

Тема 7. Релігії африканського континенту, Австралії, Океанії та народів Америки

Загальний огляд релігійних вірувань народів Африки. Поняття єдиного верховного бога в теологічних уявленнях африканців. Релігії папуасів та меланезійців. Релігії полінезійців. Релігія макронезійців. Релігії доколумбової Америки . Вірування сучасних народів Америки.

Розділ 2. Науково-історична та богословська характеристика світових релігій

Тема 8. Буддизм.

Соціально-економічні та історичні умови виникнення і розвитку буддизму. Філософська концепція буддизму. Морально-етичні принципи буддизму. Основні напрями. Ламаїзм Походження буддизму, його віровчення та культ. Основні напрями в сучасному буддизмі. Соціальна сутність буддизму.

Тема 9. Християнство: витоки, еволюція і сучасний стан.

Соціокультурні передумови виникнення християнства Християнство в сучасному світі. Християнство як світова релігія: загальна характеристика Походження християнства: соціально-економічні причини. та ідейні джерела. Еволюція християнства, виникнення церкви. Формування образу євангельського Ісуса Христа.

Тема 10. Католицизм.

Процес формування католицизму. Розкол християнства, виникнення двох течій — православ'я і католицизму. Католицька церква, її походження, особливості віровчення та культової практики католицизму. Соціальна доктрина католицької церкви, ставлення до науки і культури. Другий Ватиканський вселенський собор. Модернізм сучасного католицизму Організаційна структура та система управління католицької церкви.

Тема 11. Католицька філософія.

Основні тенденції католицької філософії: аристотелівсько-томістська і платоно-августинська. Неотомізм. Альтернативні школи неотомізму: філософія духу, філософія дії, католицький екзистенціалізм, тейярдизм, персоналізм.

Тема 12. Православ'я. Православна філософія.

Віровчення і культ православ'я, церковна організація. Сучасне православ'я в світі. Сектантство на ґрунті православ'я.

Тема 13. Протестантизм.

Причини виникнення протестантизму. Ранній протестантизм: лютеранство, анабаптизм, цвингліанство, кальвінізм, англіканство. Сучасний протестантизм: баптизм, євангелізм, п'ятидесятництво, адвентизм, єговізм.

Тема 14. Протестантська філософія і теологія.

Рання протестантська теологія. Ортодоксальна теологія М.Лютера, Ж.Кальвіна, У.Цвінглі. Ліберальна теологія. «Діалектична теологія». Екзистенціальна теологія, теологія «мертвого Бога», теологія надії.

Тема 15. Іслам.

Походження ісламу, його віровчення й основні напрями. Мусульманські свята та обряди Традиціоналізм і модернізм в ісламі. Коран.

Розділ 3. Неорелігії в сучасному світі

16. Виникнення та поширення неорелігій . Неохристиянство.

Соціально-психологічні чинники виникнення НТР. Основні типи мотивів приєднання неофітів до новітніх релігій: соматичні мотиви, соціальні, соціально-духовні, моральні (регулятивні), інтелектуальні (пізнавальні), практичні, психологічні, духовні. Законодавство України та міжнародне про свободу совісті та релігійні організації.

Богородична церква. Армія спасіння. Новоапостольська церква. Церква Христа. Церква живого Бога. Мормони. Церква повного Євангелія. Церква Нового Єрусалиму. Церква "Хвала і поклоніння". Церква останнього заповіту. Неохристиянство на Херсонщині. Сутність, віровчення та культ основних релігій даного напрямку.

17. Неоязичництво. Езотеричні релігії.

РУНвіра (США, Україна, Канада). Ладовірство (Україна). Великий Вогонь (Україна). Рідна Віра. Собор Рідної Віри. Неоязичництво на Херсонщині. Сутність, віровчення та культ основних релігій даного напрямку. Теософія. Братство Грааля. Жива етика. Езотеричні релігії на Херсонщині. Сутність, віровчення та культ основних релігій даного напрямку.

18. Синтетичні релігії. Релігії орієнталістського типу.

Велике Біле Братство. Церква Єднання. Всесвітня Віра Бахаї. Синтетичні релігії на Херсонщині. Сутність, віровчення та культ основних релігій даного напрямку.

Товариство Свідомості Крішни. Послідовники Саї Баби. Центри Шрі Чинмоя. Ошо-центр. Вселенська Чиста Релігія. Дзен-буддизм. Нітірен. Аум Сінрікьо. Релігії орієнталістського типу на Херсонщині. Сутність, віровчення та культ основних релігій даного напрямку.

19. Саєнтологічні рухи. Сатанізм.

Діанетика. Наука розуму. Християнська наука. Саєнтологічні рухи Херсонщині. Сутність, віровчення та культ основних релігій даного напрямку. Рух А. Кроулі (США та інші країни). Церква Сатани Е. Лавея (США). Родина Менсона. Сатанізм на Херсонщині. Сутність, віровчення та культ основних релігій даного напрямку.

Розділ 4. Історія релігії і церкви в Україні

Тема 20. Доба давніх релігій В Україні, християнізація України-Русі.

Релігійний світогляд кіммерійців. Вірування скіфів. Вірування сарматів. Вірування фракійських племен. Релігійні вірування кельтів. Спорідненість вірувань слов'ян і кельтів. Демоністичні вірування праслов'ян у загальноісторичному контексті. Упірі, берегині, домовики. Рожаниці, род, диви. Східнослов'янський політеїзм. Образи богів-духів. Сварог – бог неба і ковальства. Володимирові боги. Християнізація Русі-України. Традиційний і нетрадиційний погляд на хрещення Русі-України. Самобутність влаштування церкви в Київській Русі. Кирило-Мефодіївська традиція. Заснування київської митрополії. Перші київські митрополити. Київський митрополит русич Іларіон. Патріотизм Київського християнства. Ієрархічне оформлення Києво-руської церкви. Система матеріального забезпечення церкви. Церковне судочинство. Формування й розвиток інтелектуальної і філософської думки.

Тема 21. Середньовічне християнство

Православ'я часів польсько-литовського панування.

Церква в умовах татарської навали. Православ'я в Галицько-Волинському князівстві. Початок католицького наступу на українське православ'я.

Українське православ'я під політичним протекторатом Литовської держави. Зміна становища православної церкви після Кревської (1385) і Городельської (1413) уній. Правовий стан православної церкви в XVI ст. Боротьба за захист релігійних свобод православних і протестантів.

Українські монастирі — чинники соціально-історичної і культурної динаміки. Духовно-релігійна сфера буття чернецтва. Витоки чернецтва. Монастирі Київської Русі. Звернення Феодосія Печерського до уставу Студійського монастиря. Українське чернецтво в умовах іноземного панування в Україні. Роль українських монастирів в національно-культурному процесі кінця XVI — першої половини XVII ст. Монастирі й чернече життя після прилучення Київської митрополії до Московської патріархії.

Тема 22. Католицизм в українських землях.

Зв'язки Апостольської Столиці і християнської Київської держави. Спроба Апостольської Столиці схилити Русь-Україну прийняти латинський обряд. Боротьба між Римом і Візантією за релігійний вплив на український народ. Східна політика Апостольської Столиці. Східна політика папства за князювання Данила Галицького. Зв'язки київських митрополитів з Апостольською Столицею перед і після Флорентійської унії. Активізація католицизму в Україні напередодні Берестейської унії. Підготовка Берестейської унії та її наслідки. Ідея універсальної унії і ставлення до неї Апостольської Столиці. Релігійні вимоги Б.Хмельницького.

Тема 23. Українське православ'я могилянської доби. Православна церква в Запорізькій Січі.

Становище в Київській митрополії напередодні Могилянської доби. Релігійні конфлікти. Реформи церковного управління Київської митрополії в могилянську добу. Церковні осередки: братства, єпископат, монастирі. Церковна влада та традиції патронату. Реформа церковної освіти в могилянську добу та її значення. Богословська діяльність та впорядкування церковної обрядовості. Значення для внутрішнього розвитку та для всього православного світу. Києво-Могилянська академія: колыска української богословської думки.

Відродження православ'я України Петром Могилою. Роль Теофана Прокоповича в організації богословської освіти. Особливості періодів викладання богословських курсів в академії. Духовні впливи Києво-Могилянської академії.

Особливості процесу будівництва церков у Запорізькій Січі. Внутрішньоцерковна організація, структура, клір у Запорізькій Січі. Характерні риси релігійності запорізьких козаків Монастирі на запорізьких землях.

Тема 24. Релігійне життя в Україні часів колоніальної неволі

Українське православ'я під владою Московської церкви. Перехідний стан української церкви: від незалежності до втрати самостійності. Особливість православного собору (1685) в Києві. Чинники, які сприяли втраті самостійності Київської митрополії. Обмеження й ліквідація особливостей православної церкви в Україні. Правовий стан православного духовенства в Україні під час царювання Єлизавети. Антиукраїнська політика Катерини II. Уніфікація церкви на московський кшталт, зросійщення духовенства, витравлення національно-релігійних традицій. Централізація, бюрократизація, одержавлення церковної системи. Наслідки антиукраїнської церковної політики російського самодержавства. Відчуження між парафіянами й оказаним, зросійщеним духовенством.

Православна церква в Україні 1900—1917 років.

Стан православної церкви в Україні на початку XX ст. Церковно-реформаційний рух 1905—1917 років. Національне піднесення українського духовенства.

Тема 25. Церковно-релігійне життя в радянський період

Церква в Україні (1917—1939). Зародження українського церковного руху. Розвиток православ'я в умовах більшовицької окупації. Утворення Української автокефальної православної церкви. Перші спроби наступу тоталітаризму на церкву. Зміна методів боротьби з релігією. Обновленство. Спроби розколу національно зорієнтованого церковного руху. Булдівщина. Зміна тактики більшовиків у церковній політиці. Розгром булдівщини та обновленства. Розгром автокефального руху. Підсумки розвитку православ'я в Україні в довоєнний час. Православна церква в Україні в 1917 – 1939 роках. Церковне життя в Україні під час Другої світової війни. Післявоєнний розвиток православ'я в Україні (1945-1960). Православна церква в Україні в 1960 - 1990 роках.

Тема 26. Католицизм в Україні

Підготовка Берестейської унії та її наслідки. Українська греко-католицька церква в XVII – XX ст. Знищення греко-католицької церкви в СРСР. Львівський собор (1946 р.). Сучасний стан Української греко-католицької церкви.

Тема 27. Протестантизм в Україні.

Православне сектантство в Україні. Поширення поза церковного містицизму в Україні. Масонство в Україні. Реформаційні ідеї в Україні в XVI – XVII ст. Баптизм в Україні. П'ятидесятництво в Україні. Адвентисти сьомого дня в Україні. Свідки Єгови в Україні.

Тема 28. Національні релігії в Україні

Іудаїзм в Україні від Київської Русі до періоду Речі Посполитої. Іудаїзм в Україні XVIII - XX столітті. Іудаїзм в Україні в радянський та пострадянський період. Хасидизм в Україні. Вірменська церква в Україні.

Релігійний світогляд циган в Україні. Караїми та кримчаки : історія, обряди, звичаї.

Тема 29. Іслам в Україні

Іслам в Україні від появи до XVI століття.

Іслам в Україні в XVII – XVIII ст.

Іслам в радянській та незалежній Україні

Тема 30. Стан та прогнози розвитку релігії в Україні в контексті релігійних процесів у світі.

Конституційні гарантії і правове регулювання свободи совісті в Україні. «Закон України про свободу совісті та релігійні організації». Географія релігій в Україні. Стан та прогнози розвитку релігії в Україні. Проблема помісної церкви в Україні та шляхи її розв'язання. Церква в контексті національного життя. Поняття "національна церква". Майбутнє християнських церков і спільнот. Проблема міжхристиянського порозуміння. Ідея національної церкви і національної релігії. Національне відродження України і православ'я. Помісна православна церква — потреба нації. Відродження православної автокефалії в Україні. Втручання Московського патріархату в релігійне життя України. Українське православ'я в контексті вселенського православ'я. Новітні релігії та рухи в Україні.

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин д.в.	Кількість годин з.в.
1	Класифікація форм релігії. Ранні форми релігії.	2	2
2	Релігії стародавнього Єгипту та Месопотамії.	2	
3	Релігії стародавнього Ірану, Угариту, Малої Азії і Східного Середземномор'я	2	
4	Іудаїзм	2	2
5	Релігії Індії, Китаю та Японії.	2	
6	Раньо-етнічні вірування Європи.	2	
7	Релігії африканського континенту, Австралії, Океанії та народів Америки	2	
8	Буддизм.	2	
9	Християнство: витоки, еволюція і сучасний стан.	2	2
10	Католицизм: віровчення і культ	2	

11	Католицька і православна філософія.	2	
12	Православ'я: віровчення і культ.	2	
13	Протестантизм.	2	
14	Протестантська філософія і теологія.	2	2
15	Іслам.	2	
16	Виникнення та поширення неорелігій . Неохристиянство.	2	
17	Неоязичництво. Езотеричні релігії.	2	
18	Синтетичні релігії. Релігії орієнталістського типу.	2	
19	Саєнтологічні рухи. Сатанізм.	2	
20	Доба давніх релігій В Україні, християнізація України-Русі.	2	2
21	Середньовічне християнство.	2	
22	Католицизм в українських землях.	2	
23	Українське православ'я могилянської доби. Православна церква в Запорізькій Січі.	2	
24	Релігійне життя в Україні часів колоніальної неволі.	2	
25	Релігійно-церковне життя в радянській і незалежній Україні .	2	2
26	Католицизм в Україні.	2	
27	Протестантизм в та православне сектантство в Україні.	2	
28	Національні релігії в Україні.	2	
29	Іслам в Україні.	2	
30	Стан та прогнози розвитку релігії в Україні в контексті релігійних процесів у світі.	2	2
	Разом	60	12

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин д.в.	Кількість годин з.в.
1	Первісні та національні вірування	2	
2	Іудаїзм.	2	2
3	Світові релігії. Буддизм.	2	
4	Християнство: витоки, еволюція і сучасний стан.	2	
5	Православ'я: віровчення та культ.	2	2
6	Католицизм: віровчення та культ.	2	2
7	Протестантизм.	2	
8	Протестантська філософія і теологія	2	
9	Іслам: віровчення і культ.	2	2
10	Релігійно-церковне життя в радянській і незалежній Україні.	2	2
11	Православ'я в Україні.	2	
12	УГКЦ. Римо-католицизм в Україні.	2	
13	Історія протестантизму в Україні.	2	2
14	Іслам на теренах України: історія та сучасність.	2	
15	Виникнення та поширення неорелігій в Україні. неохристиянство, неоязичництво та ін.	2	
	Разом	30	12

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість год. д.в.	Кількість год. з.в.
1	Класифікація форм релігії. Ранні форми релігії.	4	8
2	Етно-державні релігії	8	10
3	Світові релігії	8	12
4	Виникнення та поширення неорелігій . Неохристиянство.	6	8
5	Неоязичництво. Езотеричні релігії.	4	6
6	Синтетичні релігії. Релігії орієнталістського типу.	4	6
7	Саєнтологічні рухи. Сатанізм.	4	6
8	Доба давніх релігій В Україні, християнізація України-Русі	6	10
9	Середньовічне християнство	4	6
10	Католицизм в українських землях.	6	6
11	Українське православ'я могилянської доби. Православна церква в Запорізькій Січі.	4	6
12	Релігійне життя в Україні часів колоніальної неволі	4	10

13	Релігійно-церковне життя в радянській і незалежній Україні	4	6
14	Католицизм в Україні	6	6
15	Протестантизм та православне сектантство в Україні.	8	6
16	Національні релігії в Україні	4	10
17	Стан та прогнози розвитку релігії в Україні в контексті релігійних процесів у світі	6	4
	Разом	90	126

9. Індивідуальні завдання

Індивідуальним завданням з курсу «Релігієзнавство» є самостійне опрацювання матеріалу з історії релігій та підготування відповідних матеріалів у вигляді реферату. Тема роботи обирається студентом зі списку запропонованих. За виконання роботи може бути нараховано до 6 балів.

Список тем та вимоги до індивідуального завдання та критерії оцінювання містяться в окремих методичних рекомендаціях.

10. Вимоги викладача

При вивченні дисципліни «Психологія» необхідно спиратися на конспект лекцій та рекомендовану основну та допоміжну літературу. Вітається використання інших джерел з альтернативними поглядами на ті чи інші питання задля формування продуктивної дискусії.

Від студента очікується:

- регулярне відвідування занять (відвідування контрольних заходів є обов'язковим);
- явка на заняття без запізнення;
- систематичне засвоєння навчального матеріалу;
- активна робота під час практичних та семінарських занять, участь в обговоренні дискусійних питань.
- своєчасне звітування про результати самостійної та індивідуальної роботи
- відпрацювання пропущених семінарських та практичних занять.

Дотримання норм академічної доброчесності є загальною вимогою для студентів ТХІ. Згідно з «Положенням про академічну доброчесність», в Таврійському християнському інституті категорично заборонено списування і плагіат. У разі виявлення факту порушення студент отримує незадовільну оцінку і повинен повторно скласти екзамен або виконати завдання. При повторних порушеннях, беручи до уваги моральний аспект проблеми, до студента можуть бути застосовані дисциплінарні заходи.

11. Студенти з особливими потребами

Студенти, що претендують на врахування їхніх особливих навчальних потреб, повинні заздалегідь повідомити про це секретаря навчального відділу, надавши відповідну медичну документацію.

12. Види контролю і система нарахування балів

При вивченні дисципліни застосовується поточний та підсумковий семестровий форми контролю. Також передбачено контроль засвоєння навчального матеріалу дисципліни, віднесеного на самостійну роботу.

Поточний контроль (засвоєння окремих тем) проводиться в формі усного опитування або письмового експрес-контролю на лекціях та семінарських заняттях, у формі виступів та обговорення навчальних питань на семінарських заняттях, а також у формі оцінювання виконання практичних робіт та індивідуальних завдань.

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі *усного екзамену* (5-й семестр). Екзамен проводиться під час екзаменаційної сесії; термін можна дізнатися з графіку навчального процесу. Обсяг навчального матеріалу, який виноситься на екзамен, відповідає робочій програмі дисципліни (див. пункт 4).

Умови допуску до екзамену. Для допуску до семестрового екзамену студент має виконати всі практичні роботи і набрати за семестр не менше 20 балів з 50 максимально можливих.

Система нарахування балів

	Види контрольного заходу	Кількість контрольн. заходів (очна/ заочна ф.н.)	Кількість балів за 1 захід	Усього Балів (очна/ Заочна ф.н.)
1	Виступ на семінарському занятті	11/6	0-3	33/18
2	Участь у дискусії на семінарському занятті	10/5	0-1	10/5
3	Перевірка конспектів лекційних і семінарських занять	5/5	0-2	10/10
3	Виконання практичної роботи	3/5	0-1	3/5
4	Контрольна робота за вивченим матеріалом 1 та 2 розділів (письмово)	1/1	0-10	10/10
5	Індивідуальне письмове завдання	1/2	0-6	6/12
6	Перевірка конспектів з самостійної роботи	1/5	0-3	3/15
7	Екзамен	1/1	0-25	25/25
	Разом			100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ЗА ШКАЛОЮ ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 - 100 (відмінно)	<i>5 (відмінно)</i>	<i>Зараховано</i>
B	85 - 89 (дуже добре)	4(добре)	
C	75 - 84 (добре)		
D	70 - 74		

	(задовільно) 60 - 69 (достатньо)	3 (задовільно)	
FX	35 - 59 (незадовільно - з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 - 34 (незадовільно - з обов'язковим повторним курсом)		

13. Плани семінарських занять

Семінар 1

Тема: Первісні та національні вірування.

1. Ранні форми релігії:
  - Анімізм.
  - Фетишизм.
  - Тотемізм.
  - Магія.
  - Рільницький культ.
  - Шаманізм.
2. Національні релігії Індії:
  - Брахманізм.
  - Індуїзм.
  - Джайнізм.
  - Сикхізм.
3. Національні релігії Китаю:
  - Конфуціанство.
  - Даосизм.
4. Синтоїзм - національна релігія Японії.

Семінар 2

Тема: Іудаїзм.

1. Загальна характеристика іудаїзму.
2. Іудейське віровчення та культ.
3. Свята та обряди.
4. Напрями в сучасному іудаїзмі.

Семінар 3

Тема: Світові релігії. Буддизм.

1. Соціально-історичні умови виникнення буддизму.
2. Віровчення і культ буддизму.
3. Основні течії в буддизмі.
3. Священні тексти буддизму.

Семінар 4

Тема: Християнство: витоки, еволюція і сучасний стан.

1. Соціально-економічні, політичні умови формування християнства.
2. Поширення та еволюція християнства, формування його догматики та культу.
3. Розколи християнства.

Семінар 5

Тема: Православ'я: віровчення та культ.

1. Організаційна структура. Регіони поширення.
2. Віросповідні та культові особливості.
3. Вселенське православ'я на сучасному етапі.

Семінар 6

Тема: Католицизм: віровчення та культ. Католицька філософія.

1. Особливості культу, організації та віросповідання католицизму.
2. Соціальна доктрина католицизму.
3. Сучасний стан католицької церкви в світі
4. Католицька філософія

Семінар 7

Тема: Протестантизм.

1. Ранній протестантизм: історія та сучасний стан.
2. Віровчення та культ лютеранства.
3. Віровчення та культ кальвінізму.
4. Історія виникнення пізньопротестантських церков.
  - Баптизм.
  - Адвентизм.
  - П'ятидесятництво.

Семінар 8

Тема: Протестантська філософія і теологія.

1. Рання протестантська теологія.
2. Ортодоксальна теологія М.Лютера, Ж.Кальвіна, У.Цвінглі.
3. Ліберальна теологія. «Діалектична теологія».
4. Екзистенціальна теологія, теологія «мертвого Бога», теологія надії.

Семінар 9

Тема: Іслам.

1. Суспільно-історичні причини виникнення ісламу.
2. Мусульманське віровчення, культ, обряди, свята, принципи.
3. Основні напрями Ісламу.
4. Коран.

Семінар 10

Тема: Релігійно-церковне життя в незалежній Україні.

1. Стан релігії та релігійності в Україні.
2. Релігійне відродження в Україні.
3. Свобода совісті та гармонізація міжконфесійних відносин.
4. Географія релігій в Україні.

Семінар 11

Тема: Православ'я в Україні.

1. Ідея національної церкви в Україні та шляхи її реалізації.
2. УПЦ.
3. УПЦ КП.
4. УАПЦ.

Семінар 12

Тема: УГКЦ. Римо-католицизм в Україні.

1. Зв'язки Апостольської Столиці і Русі. Боротьба між Римом і Візантією за вплив на український народ. Становлення греко-католицизму в Україні.
2. Тенденції розвитку греко-католицької церкви в XVII – першій пол. XX ст.
3. Львівський собор 1946 р.
4. Сучасний стан УГКЦ.

Семінар 13

Тема : Історія протестантизму в Україні.

1. Реформатське християнство. Течії українського реформаційного руху.
2. Євангельські конфесії: баптизм, п'ятидесятництво.
3. Месіансько-есхатологічні течії: адвентизм, Свідки Єгови.

Семінар 14

Тема: Іслам на теренах України: історія та сучасність.

1. Періодизація існування ісламу на українських землях.
2. Історія ісламу на Україні.
3. Сучасний стан релігійного життя мусульман.

Семінар 15

Тема: Виникнення та поширення неорелігій в Україні. Неохристиянство, неоязичництво та ін.

4. Особливості поширення нових релігійних течій в Україні.
5. Класифікаційні групи нетрадиційних і нових релігій в Україні.
6. Неохристиянство.
7. Неоязичництво та ін.

14. Екзаменаційні питання

1. Класифікація релігій. Форми релігії.

2. Ранні форми релігій. Племінні культури. Анімізм.
3. Ранні форми релігій. Табу та тотемізм. Магія. Шаманізм.
4. Ранні форми релігій. Аграрні культури. Культ предків та культ вождів.
5. Ранні форми релігій. Еротичні культури. Погребальні культури.
6. Ранні етно-державні релігії. Релігії Ст. Греції та Риму.
7. Іудаїзм – національна релігія євреїв. Іудейське віровчення та культ.
8. Свята та обряди в іудаїзмі. Напрями в сучасному іудаїзмі.
9. Ранні етно-державні релігії. Релігії Єгипту та Месопотамії.
10. Ранні етно-державні релігії. Релігії Малої Азії та Східного Середземномор'я. Мітраїзм. Зороастризм.
11. Релігії африканського континенту, Австралії, Океанії та народів Америки.
12. Національні релігії Індії. Індуїзм. Джайнізм. Сикхізм.
13. Національні релігії Китаю. Даосизм. Конфуціанство.
14. Ранні та пізні національні релігії. Синтоїзм - національна релігія Японії.
15. Світові релігії. Загальна характеристика.
16. Буддизм: історія та сучасність.
17. Священні книги буддизму та ламаїзму.
18. Іслам: історія та сучасність.
19. Структура і зміст Корану.
20. Християнство: витоки, еволюція, сучасний стан.
21. Православ'я: віровчення та культ.
22. Вселенське православ'я на сучасному етапі.
23. Католицизм: віровчення та культ. Соціальна доктрина католицизму.
24. Католицька філософія.
25. Ранній протестантизм.
26. Пізній протестантизм.
27. Протестантська філософія.
28. Виникнення та поширення неорелігій в Україні. Неохристиянство.
29. Виникнення та поширення неорелігій в Україні. Неоязичництво. Синтетичні релігії.
30. Виникнення та поширення неорелігій в Україні. Езотеричні релігії. Релігії орієнталістського типу.
31. Виникнення та поширення неорелігій в Україні. Саєнтологічні рухи. Сатанізм.
32. Дохристиянські вірування в Україні. Християнізація Русі.
33. Православ'я часів польсько-литовського панування.
34. Католицизм на українських землях. УГКЦ.
35. Українське православ'я могилянської доби. Православна церква в Запорізькій Січі.
36. Релігійне життя в Україні в умовах Російської імперії.
37. Релігії національних меншин в Україні.
38. Релігійно-церковні процеси радянського періоду.

39. Релігійно-церковне життя в незалежній Україні.
40. Сучасне становище православ'я в Україні.
41. Історія протестантизму в Україні.
42. Іслам на теренах України: історія та сучасність.
43. Іудаїзм на теренах України: історія та сучасність.
44. Конституційно-правові основи забезпечення свободи совісті в Україні.
45. Стан та прогнози розвитку релігії в Україні в контексті релігійних процесів у світі.

15. Література для вивчення

Основна

1. Харьковщенко Є.А. Релігієзнавство. – К.: Наукова думка, 2007. – 380 с.
2. Лубський В.І. Релігієзнавство: підручник / В.І. Лубський, В.І. Теремко, М.В. Лубська; [За ред. В.І. Лубського]. – 3-тє вид. стереотип. – К.: Академвидав, 2011. – 464 с.
3. Релігієзнавство: навчальний посібник / [Наук. ред. Д.В. Брильов; відп. за вип. О.В. Лісовий, С.О. Лихота]. – К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2015. – 320 с.
4. Релігієзнавство: навчальний посібник / [Наук. ред. Д.В. Брильов; відп. за вип. О.В. Лісовий, С.О. Лихота]. – К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2018. – 328 с.
5. Релігієзнавство: Підручник / За ред. О.П. Сидоренка. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2008. – 470 с.
6. Яртись А.В. Релігієзнавство: відповіді на питання екзаменаційних білетів: навч. посіб. / А.В. Яртись, А.Ю. Васків. – К.: Знання, 2012. – 294 с.
7. Релігієзнавство: Підручник / Є.К. Дулуман, М.М. Закович, М.Ф. Рибачук та ін.; За ред. М.М. Заковича. – К.: Вища шк., 2000. – 350 с.
8. Чорненький Я.Я. Релігієзнавство: Теоретико-практичний курс: Навчальний посібник. – К.: ВД «Професіонал», 2005. – 544 с.
9. Аринин Е.И. Религиоведение (Введение в основные концепции и термины): Учебное пособие для студентов высших учебных заведений. – М.: Академический Проект, 2004. – 320 с.
10. Шелковая Н.В. Введение в религиоведение / Н.В. Шелковая. – Ростов н/Д.: Феникс, 2007. – 416 с.
11. Галахов И.И. (профессор, протоиерей). Религиоведение. Богословско-философское исследование. / М.: Издательство «ФондиВ» – 2008. – 432 с.
12. Релігієзнавство: Підручник / за ред. С.А. Бублика. – К., 1998.
13. Релігієзнавство: Навч. посібник / за ред. М.Ф. Рибачука. – К., 1997.
14. Історія релігії в Україні: У 10-ти т.//т.10. Релігія і Церква років незалежності України (за ред. А.Колодного). – Дрогобич: Коло, 2003. – 616 с.
15. Історія релігії в Україні: У 10-ти т.//т.2. Українське православ'я. – К.: Центр духовної культури, 1997. – 376 с.
16. Історія релігії в Україні: У 10-ти т.//т.4. Католицизм. – Київ, Світ знань, 2001. – 598 с.
17. Історія релігії в Україні: У 10-ти т.//т.5. Протестантизм. – Київ, Світ знань, 2002. – 598 с.

18. Історія релігії в Україні: У 10-ти т.//т.1. Дохристиянські вірування, Прийняття християнства. – К.: Центр духовної культури, 1996. – 384 с.
19. Лубський В.І. Релігієзнавство: підручник. – 1997.
20. Любашенко В. Історія протестантизму в Україні. Курс лекцій. – Львів, Просвіта, 1995. – 350 с.

Додаткова

21. Академічне релігієзнавство / за ред. А.М. Колодного. – К., 2000.
22. Актуальні проблеми державно-церковних відносин в Україні. – К.: ВіП, 2001. – 206 с.
23. Бондаренко В.Д та ін. Релігійне життя в Україні: стан, проблеми шляхи оптимізації. – К., 1996.
24. Глібчук П. Патріарх Йосип Сліпий. – Тернопіль, 2002. – 139 с.
25. Головащенко С.І. Біблієзнавство. Вступний курс: Навч. посібник. – К.: Либідь, 2001. – 496 с.
26. Головащенко С.І. Історія християнства: Курс лекцій: Навч. посібник. – К.: Либідь, 1999. – 352 с.
27. Горбаченко Т.Г. Вплив християнства на становлення писемної культури Русі-України: філософсько-релігієзнавчий аспект. – К., 2001.
28. Горбаченко Т.Г. Лубський В.І., Нілова І.Д. Релігія і культура. – К., 1997.
29. Дудар Н., Филипович Л. Нові релігійні течії в Україні. – К.: Наукова думка, 2000. – 132 с.
30. Колодний А. Україна в її релігійних виявах. – Львів, СПОЛОМ, 2005. – 336 с.
31. Колодний А.М., Филипович Л.О. Релігійна духовність українців: вияви, постаті, стан. – К., 1996.
32. Лубський В.І., Козленко В.М., Горбаченко Т.Г. Соціологія релігії. – К., 1999.
33. Лубський В.І., Борис В.Д. Мусульманське право. – К., 1997.
34. Лубський В.І., Козленко В.М., Горбаченко Т.Г. Історія світової релігієзнавчої думки. — К., 1999.
35. Огієнко І.І. Українська церква. — К., 1993.
36. Річинський А. Проблеми української релігійної свідомості. – Тернопіль, Укрмедкнига, 2002. – 448 с.
37. Сафронов А. Религиозные практики в истории культуры. – Харьков, ХГАК, 2004. – 304 с.
38. Христианство: Энциклопедический словарь: В 3 т. — М., 1993.
39. Шевців І. Християнська Україна. Вибрані твори. – Київ-Дрогобич, Коло, 2003. – 468 с.
40. Шугаєва Л.М. Релігії світу: навч. посіб. / Л.М. Шугаєва. – К.: Академвидав, 2001. – 256 с.
41. Религиоведение / Энциклопедический словарь. – М.: Академический Проект, 2006. – 1256 с.

- 42.Энциклопедия религий / Под. ред. А.П. Забияко, А.Н. Красникова, Е.С. Элбакян. – М.: Академический Проект: Гуадеамус, 2008. – 1520 с.
- 43.Всемирная энциклопедия: Религия / Гл. ред. М.В. Адамчик: Гл. науч. ред. В.В. Адамчик и др. – Мн.: Современный литератор, 2003. – 832 с.
- 44.Шевченко В.М. Словник-довідник з релігієзнавства. – К.: Наук. думка, 20034. – 560 с.
- 45.Релігієзнавчий словник / За ред. А. М. Колодного. – К., 1999.

Журнали:

“Релігійна панорама”, “Людина і світ”, “Наука и религия”, “Наука і суспільство”.